

Archeologienota Zulte – Karreweg

Ruth Ferket en Jelke Van Buggenhout

Bornem
2021

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Ruth Ferket en Jelke Van Buggenhout

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2021/12.807/43

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze.....	9
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	16
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	24
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	25
3	Samenvatting.....	27
4	Bibliografie	28
4.1	Publicaties	28
4.2	Websites.....	28
5	Bijlagen	29
5.1	Archeologische periodes	29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2021C84

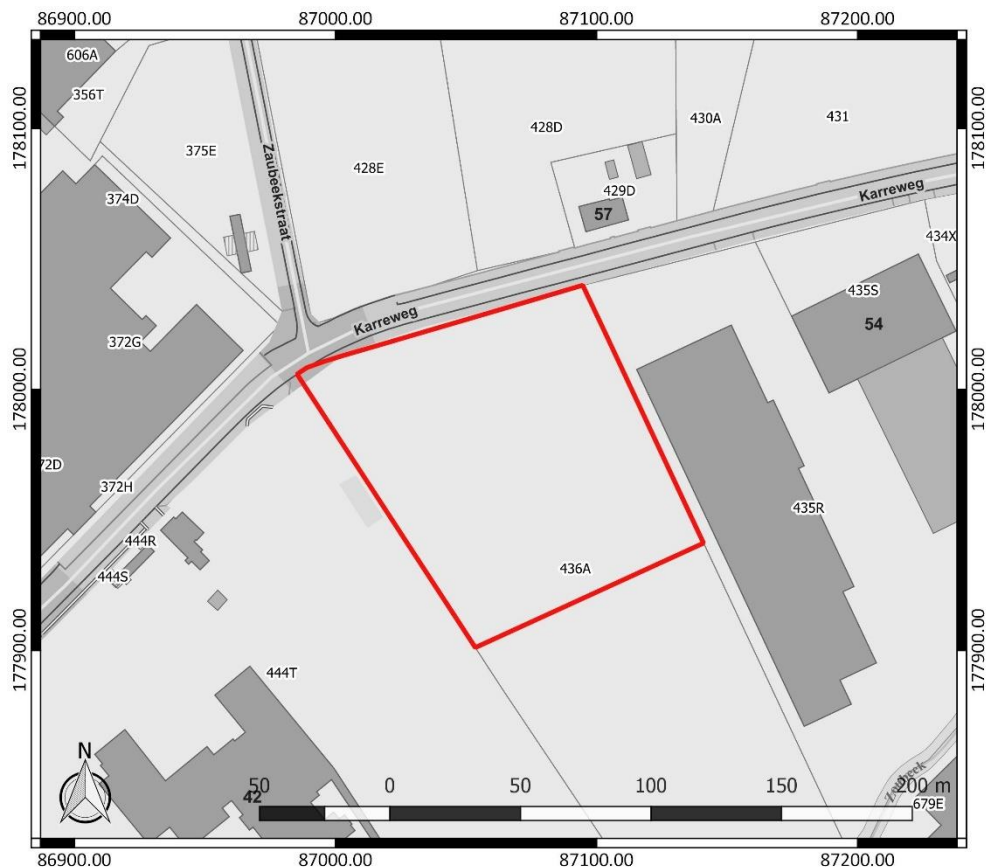
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Zulte, Zulte, Karreweg, Karreweg

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 86984.6, 177899.02
- 87141.5, 178039.95

Kadastraal plan:

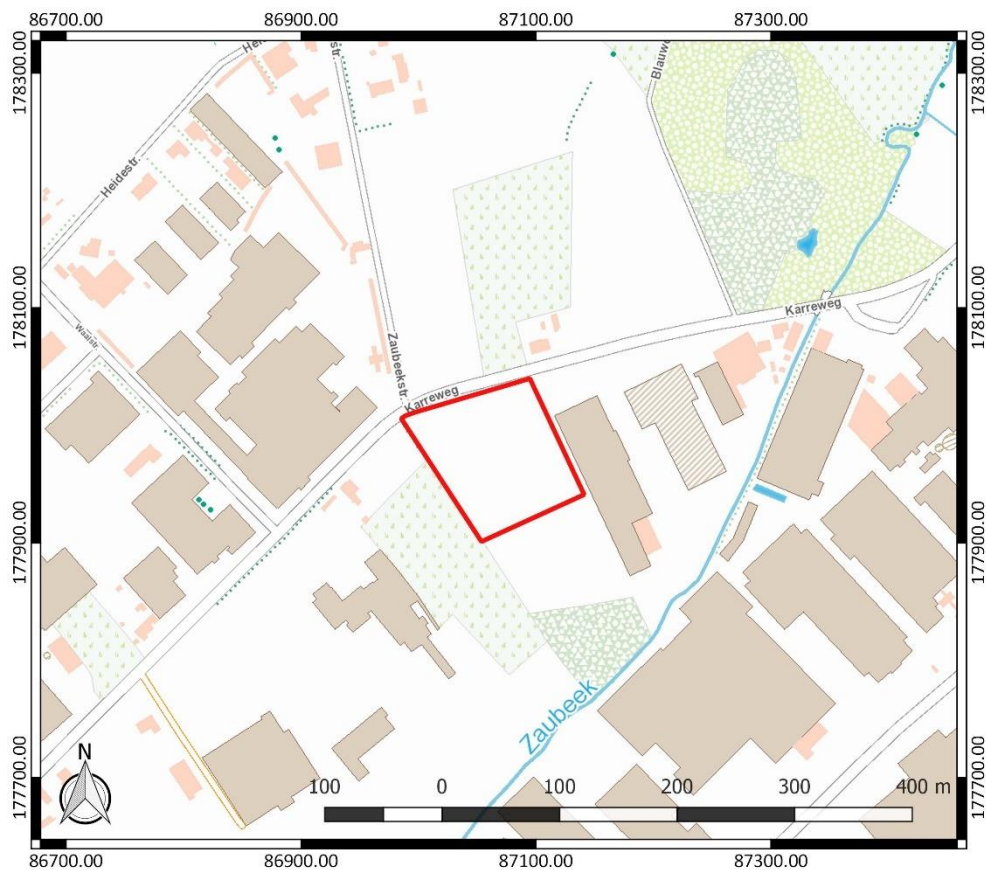

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Zulte, Afdeling 1, sectie C, nummer 436A (partim)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 12230 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 05/03/2021 – 11/03/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, bos, akkerland en grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

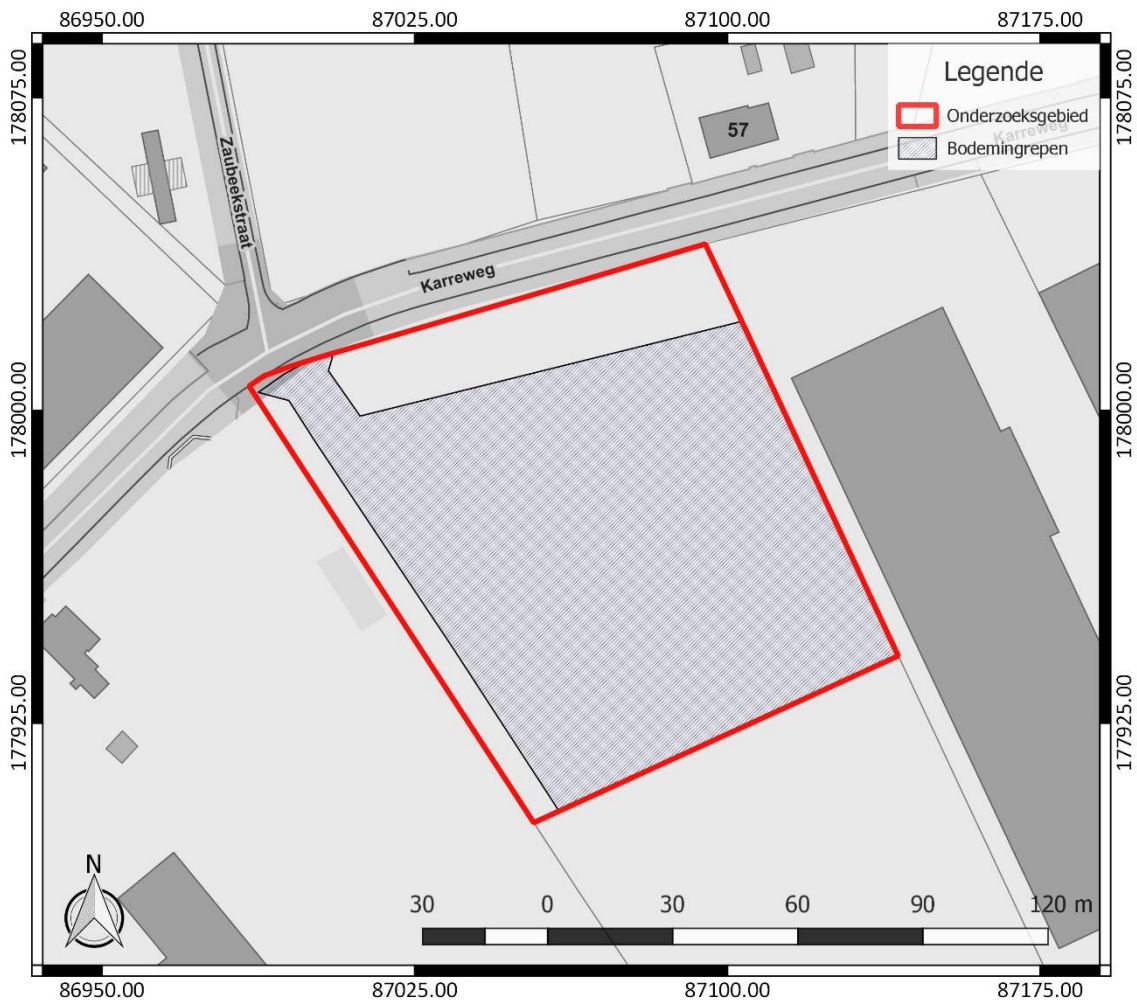
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

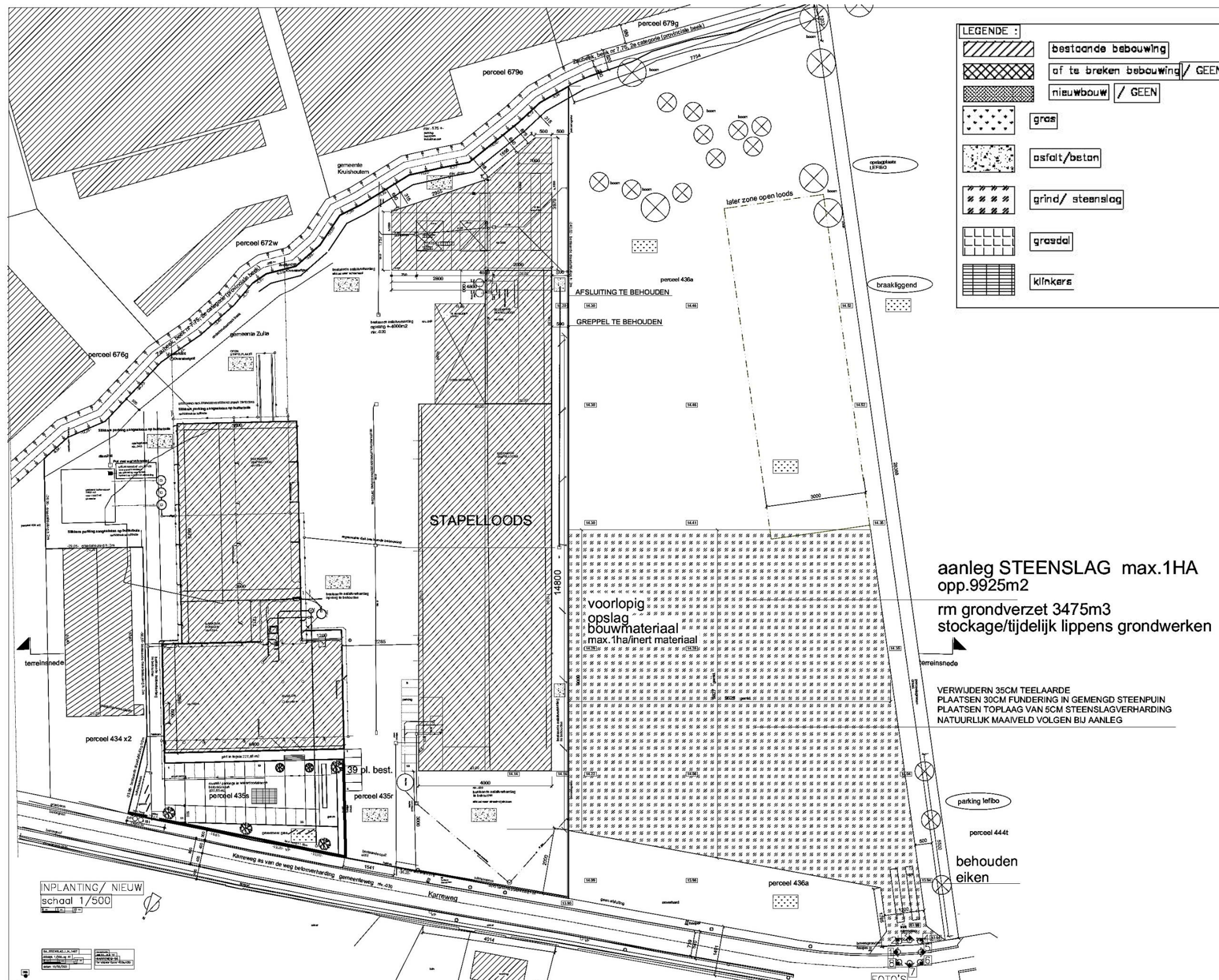
Randvoorwaarden: In het noorden en het westen van het terrein worden geen werken gepland. In een zone van ca. 9925 m² zullen bodemingrepen plaatsvinden (Figuur 3).

Figuur 3: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een steenslagverharding van minder dan 1 ha aangelegd worden voor de voorlopige opslag van bouw materiaal (Figuur 4). Hiervoor zal de teelaarde 35 cm afgegraven worden. Vervolgens wordt een fundering aangelegd in gemengd steenpuin. Deze fundering zal een dikte hebben van 30 cm. Daarboven wordt een 5 cm dikke toplaag in steenslagverharding geplaatst. Bij de aanleg van de verharding zal het natuurlijk maaiveld gevolgd worden. De geplande werken zullen dus een verstoring veroorzaken van 35 cm. De aanwezige eiken in het noordwesten van het terrein blijven behouden.

Figuur 4: Ontwerpplan

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

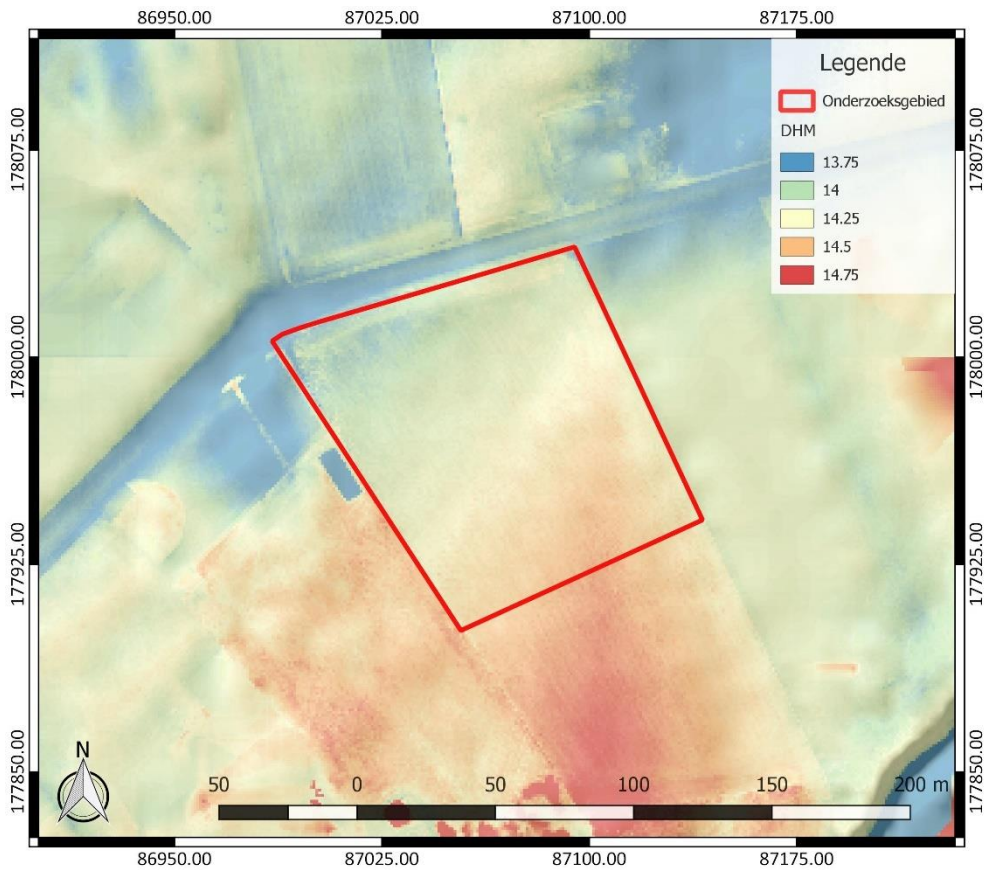
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

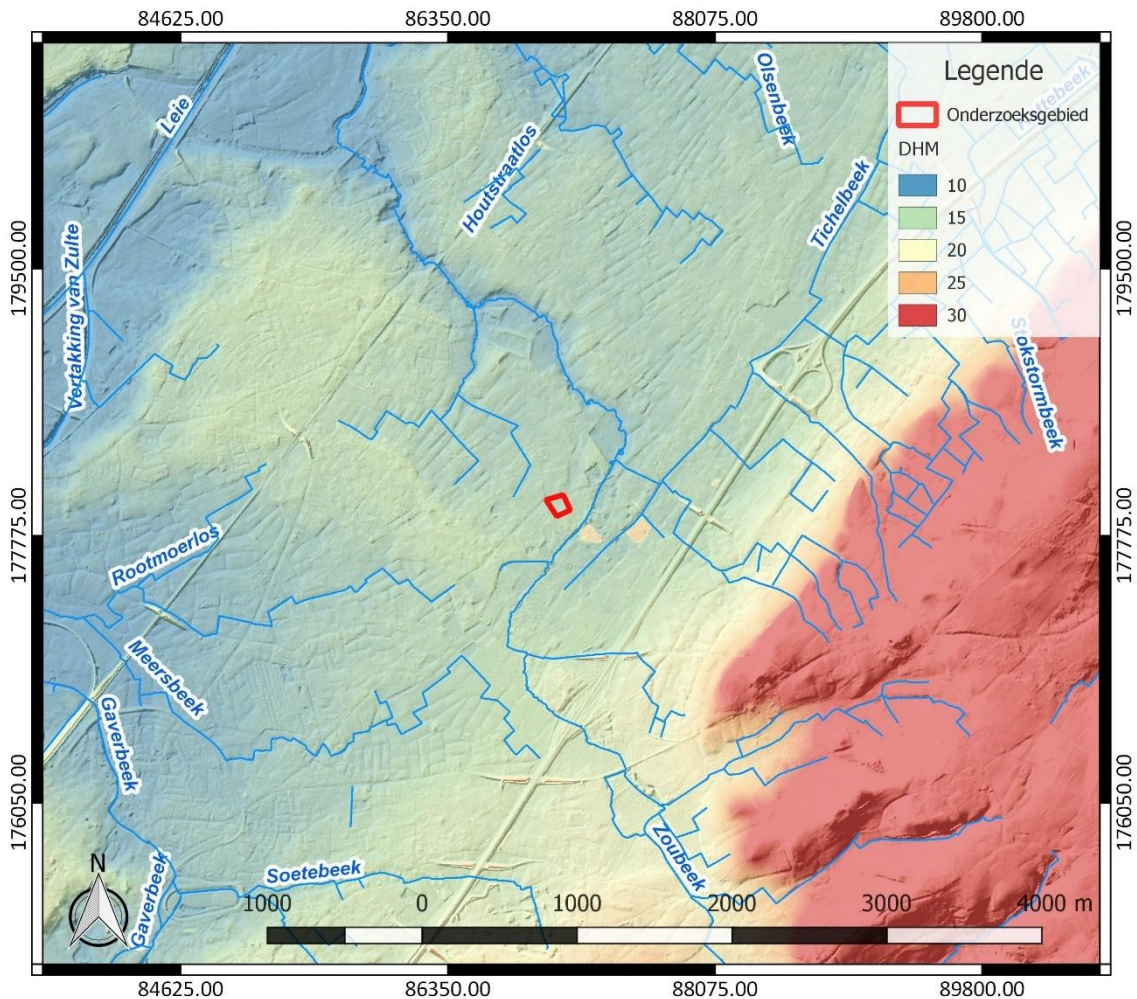
Het onderzoeksgebied bevindt zich in een industriezone langs de Karreweg, op een afstand van ca. 2,5 km ten zuidoosten van het centrum van Zulte. De Karreweg bakent het terrein af langs de noordelijke zijde (Figuur 5). Ten zuidoosten loopt de E17. Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in industriegebieden. Hydrografisch behoort het tot het Leiebekken. Op korte afstand van het studiegebied loopt de Zoubeek, een zijbeek van de Leie (Figuur 7). Deze beek ontspringt ten zuidzuidoosten van het terrein en stroomt in het gebied ten zuiden van het projectgebied. Vervolgens loopt de beek op korte afstand ten zuidoosten en ten oosten van het onderzoeksgebied. Ten noorden van het terrein stroomt de Zoubeek verder in noordwestelijke richting naar de Leie, waar ze uiteindelijk in uitmondt. De Leie zelf situeert zich op enige afstand ten westen en noordwesten. Een andere belangrijke zijbeek van de Leie in de omgeving is de Gaverbeek, die zich ten zuidwesten bevindt.

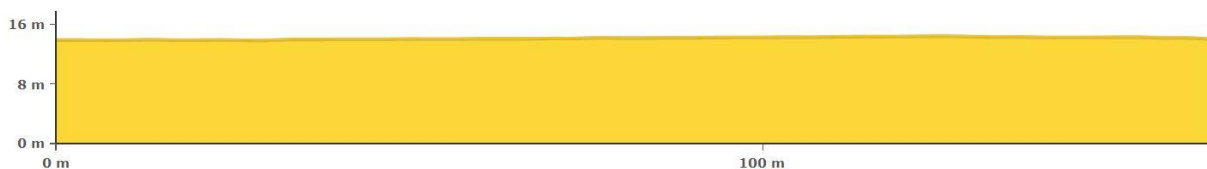
Figuur 5: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 7: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

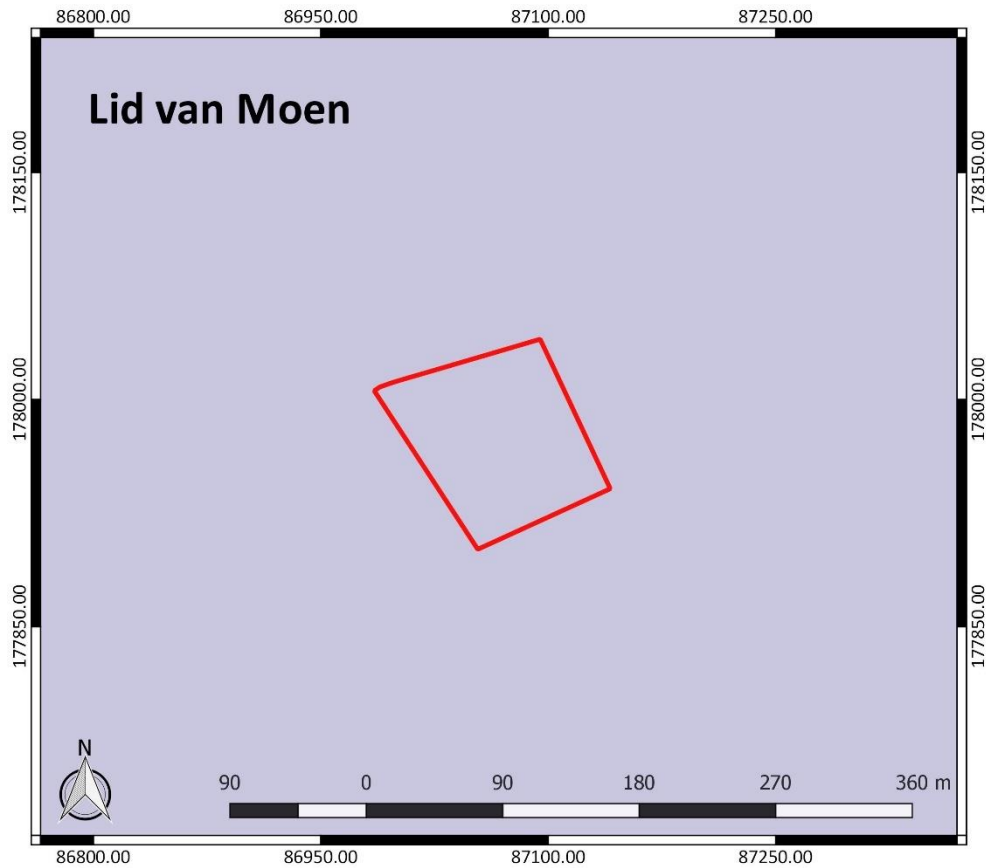

Figuur 8: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

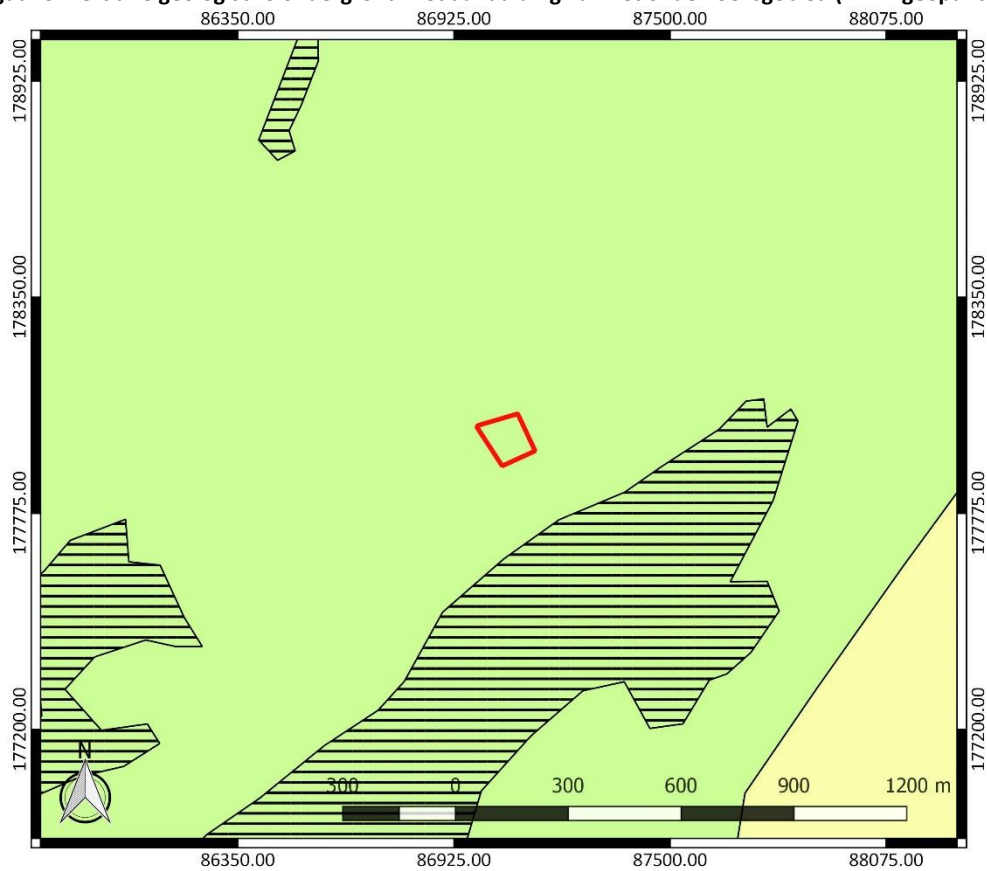
Zulte situeert zich in de alluviale valleien van de Leie, de Gaverbeek en de Zoubeek. Het gebied behoort tot de Vlaamse Zandstreek. De valleien worden gekenmerkt door vochtige kleigronden.³ Op geomorfologisch vlak behoort de vlakte van de Leie tot de Vlaamse Vallei, die een relatief vlak reliëf vertoont. De Vlaamse Vallei is een depressie die grotendeels ontstaan is door fluviaatiele processen en die tijdens het Laat-Pleistoceen opgevuld werd. Tussen de Leie en de Schelde, ten oosten en ten zuiden van het terrein, bevindt zich een golvend gebied. De top van de waterscheidingskam tussen de Leie en de Schelde strekt zich uit van Bellegem over Otegem, Tiegem en Wortegem-Petegem tot in Kruishoutem.⁴ Het onderzoeksgebied ligt in een vlakke zone (Figuur 6). Het terrein kent een hoogte van 13,9 tot 14,5 m TAW (Figuur 8). Het reliëf loopt lichtjes op van het noordwesten naar het zuidoosten toe.

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Zulte [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14233> (Geraadpleegd op 08-03-2021)

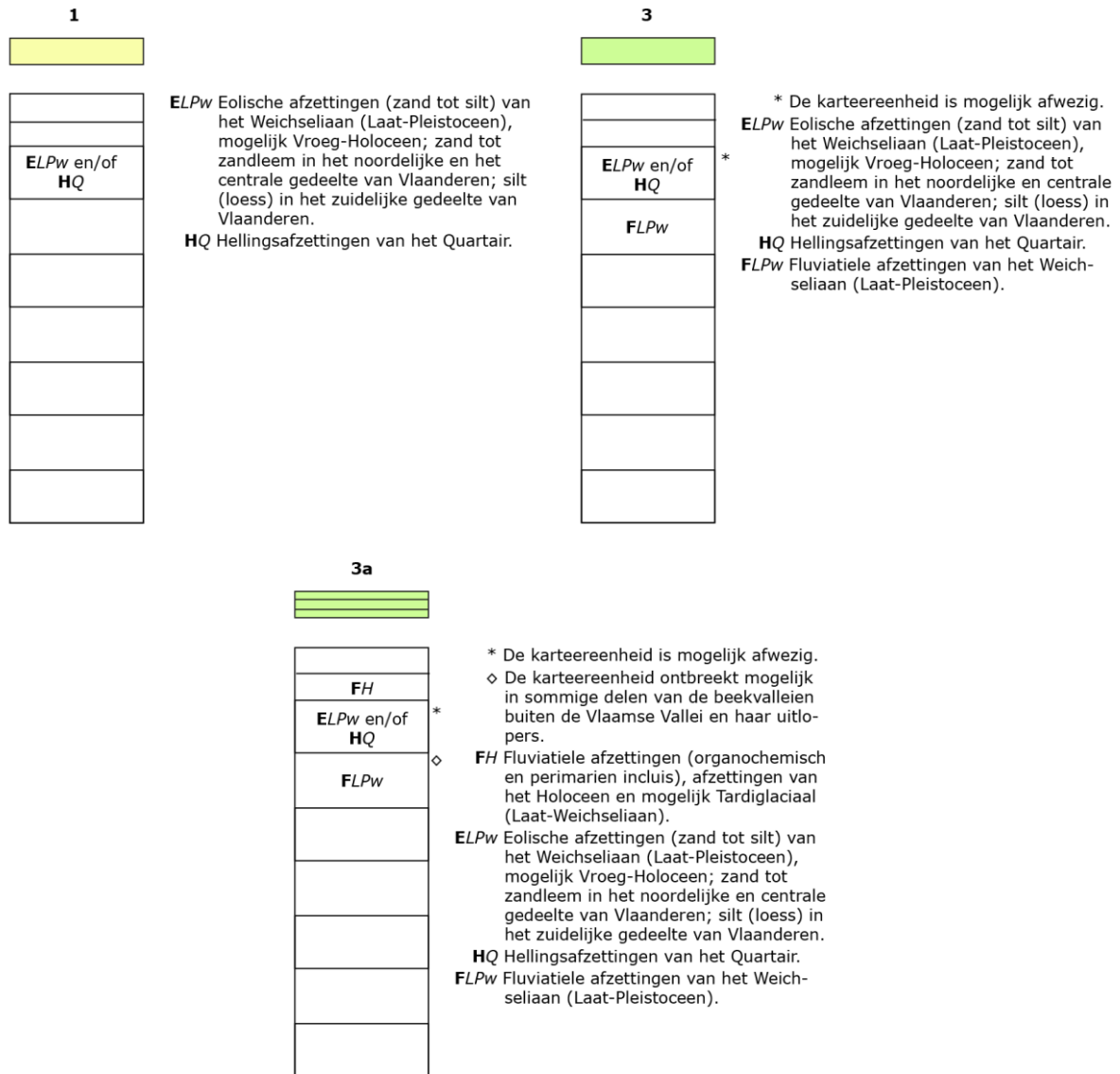
⁴ Bogemans 2007, 4-5

Figuur 9: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 10: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

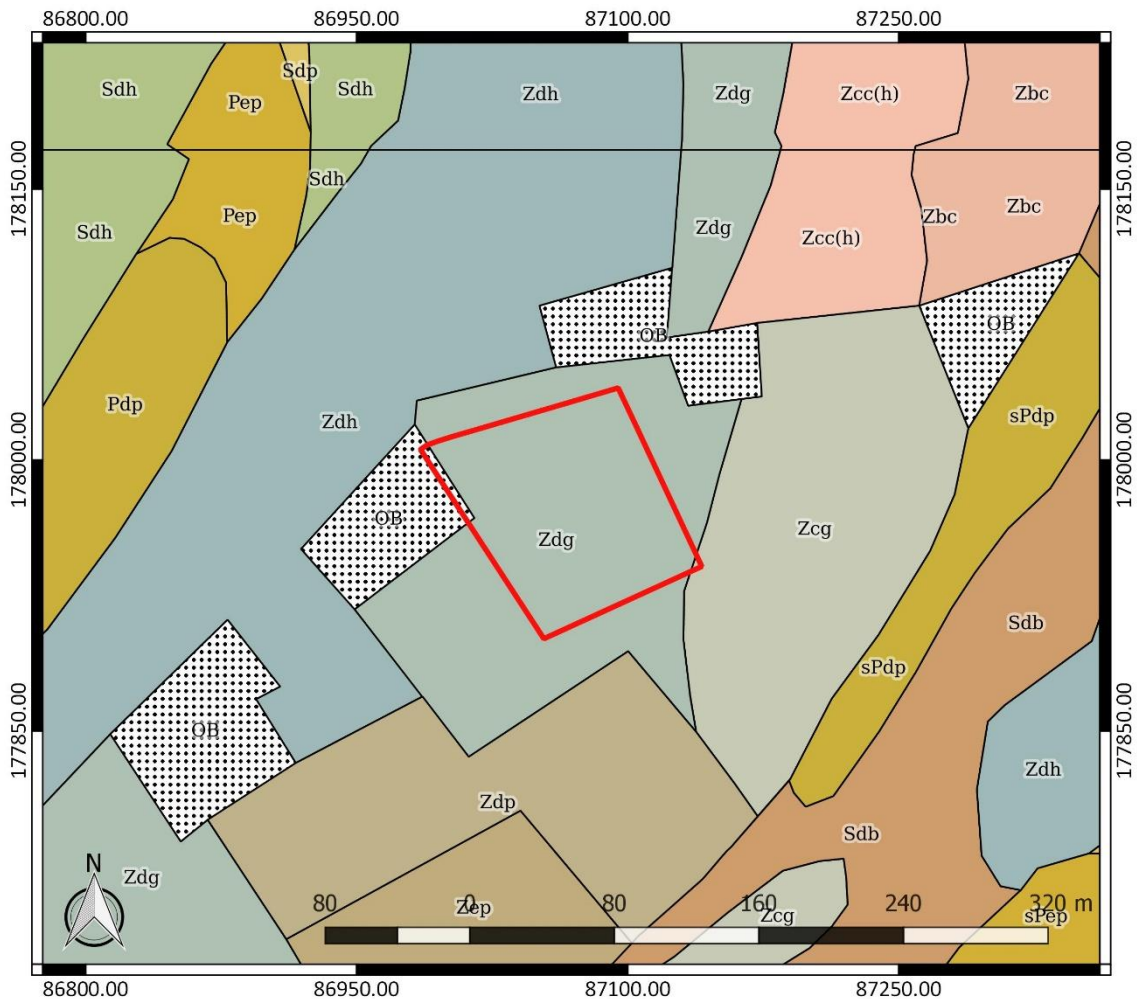

Figuur 11: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 9) bestaat uit het Lid van Moen (Formatie van Kortrijk). Dit wordt gekenmerkt door grijze klei tot kleihoudend silt met kleilagen en *Nummulites planulatus*.⁵ De quartairgeologische kaart (Figuur 10) geeft aan dat in het onderzoeksgebied fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) aanwezig zijn. Hierboven kunnen eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Deze afzettingen zijn echter mogelijk afwezig. In de omgeving bevinden zich ter hoogte van de gearceerde zones op de kaart nog jongere fluviaatiele afzettingen, afzettingen van het Holoceen en mogelijk van het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).⁶

⁵ www.geopunt.be/kaart

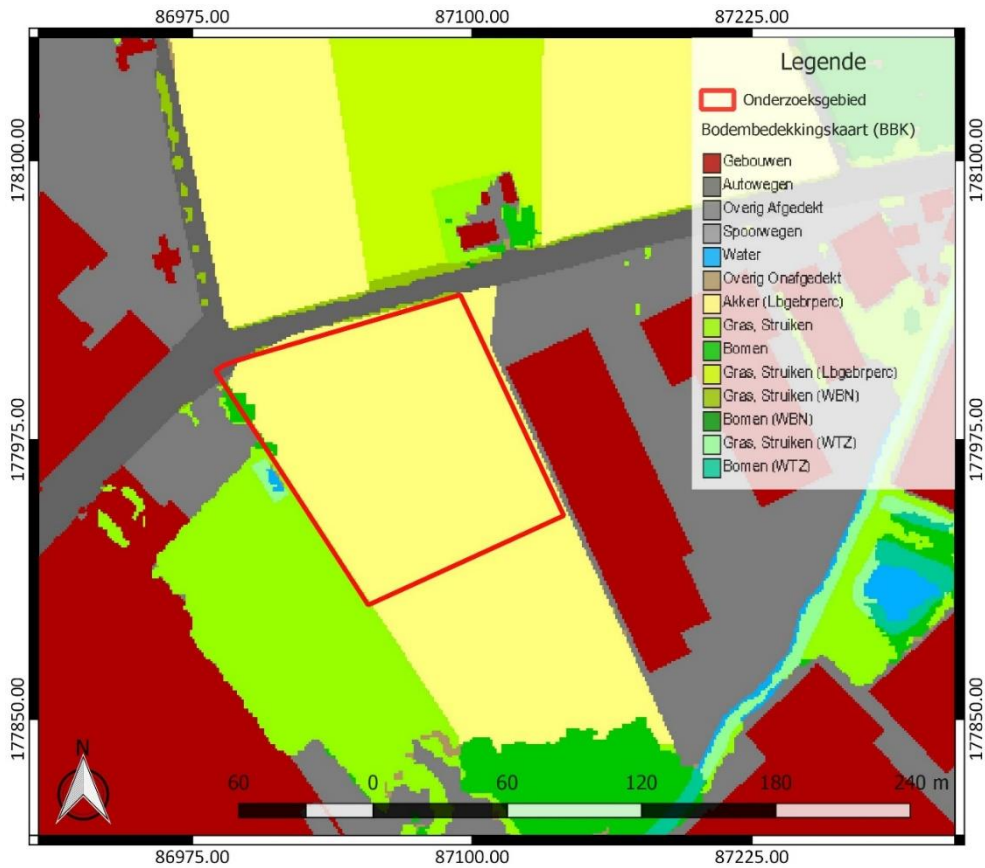
⁶ www.geopunt.be/kaart

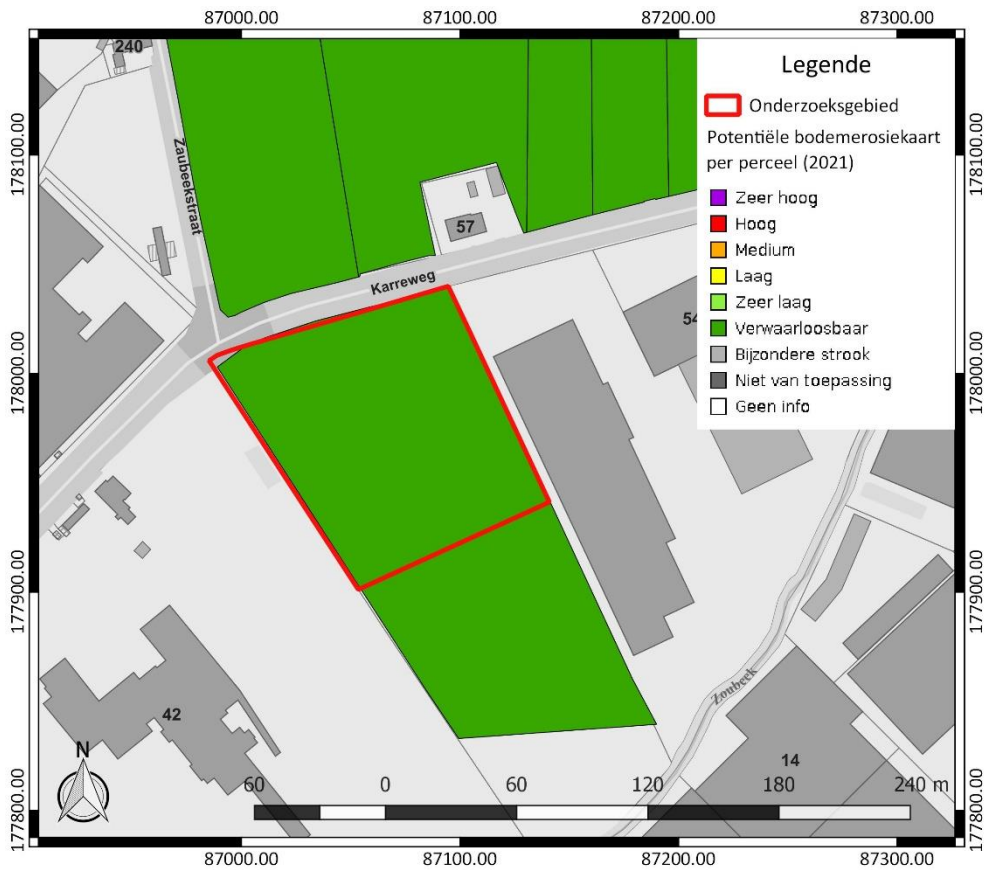
Figuur 12: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 12) toont dat in het onderzoeksgebied voornamelijk een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zdg) te verwachten is. In de uiterste zuidoostelijke hoek van het terrein evolueert de bodem naar een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zcg). De noordwestelijke rand van het terrein bevindt zich in een bebouwde zone (OB).

Het onderzoeksgebied wordt op de bodemgebruikskaat bijna volledig ingenomen door akkerland. In het uiterste noordwesten zijn enkele bomen en een deel van een verharde weg weergegeven (Figuur 13). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 5). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 14).

Figuur 13: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 14: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Zulte werd voor het eerst vermeld in 1182 als "Sulta". De naam zou afgeleid zijn van "sula", het Germaanse woord voor modderpoel. Enkele vondsten wijzen op een zeer vroege menselijke aanwezigheid in de gemeente (zie ook 2.4.3). In 1903 werden er reeds enkele neolithische vondsten aangetroffen in de nabijheid van de huidige Karreweg, een oude Romeinse heerweg. Het dorp zou reeds in de Karolingische tijd begrensd geweest zijn door de Leie in het noorden en het westen, de Zoubeek in het oosten en de Gaverbeek in het zuiden. Tijdens het ancien régime behoorde Zulte op administratief gebied tot de kasselrij Kortrijk, roede van Deinze. Op kerkelijk vlak was de parochie afhankelijk van het bisdom Doornik en later van het bisdom Gent. Het patronaatsrecht bleef in handen van de Sint-Maartensabdij van Doornik.⁷

In de 13de eeuw was de dorpsheerlijkheid, die afhankelijk was van het leenhof "de Stenen Man" van Oudenaarde, in het bezit van de familie van Lake. De heerlijkheid bezat een eigen leenhof, het "Hof van Lake", en hoge justitie en zetel in het zogenaamde "Kasteel Te Lake". Later was de heerlijkheid van Zulte eigendom van de familie van Gavere of de Liedekerke, de familie Basta, de graven van Hulst, het geslacht d' Ennetieres en de Beer. De laatstgenoemde eigenaar verkocht de heerlijkheid in 1715 aan J.S. Limnander, heer van "ter Werft". De laatste heer van Zulte was K. Limnander, die burgemeester werd van de nieuwe gemeente in 1804. Op het grondgebied van Zulte bevonden zich nog andere belangrijke heerlijkheden, waaronder "ten Dijcke" met het zogenaamd "Blauw Kasteelken", "ten Heede" en "ter Hagen".⁸

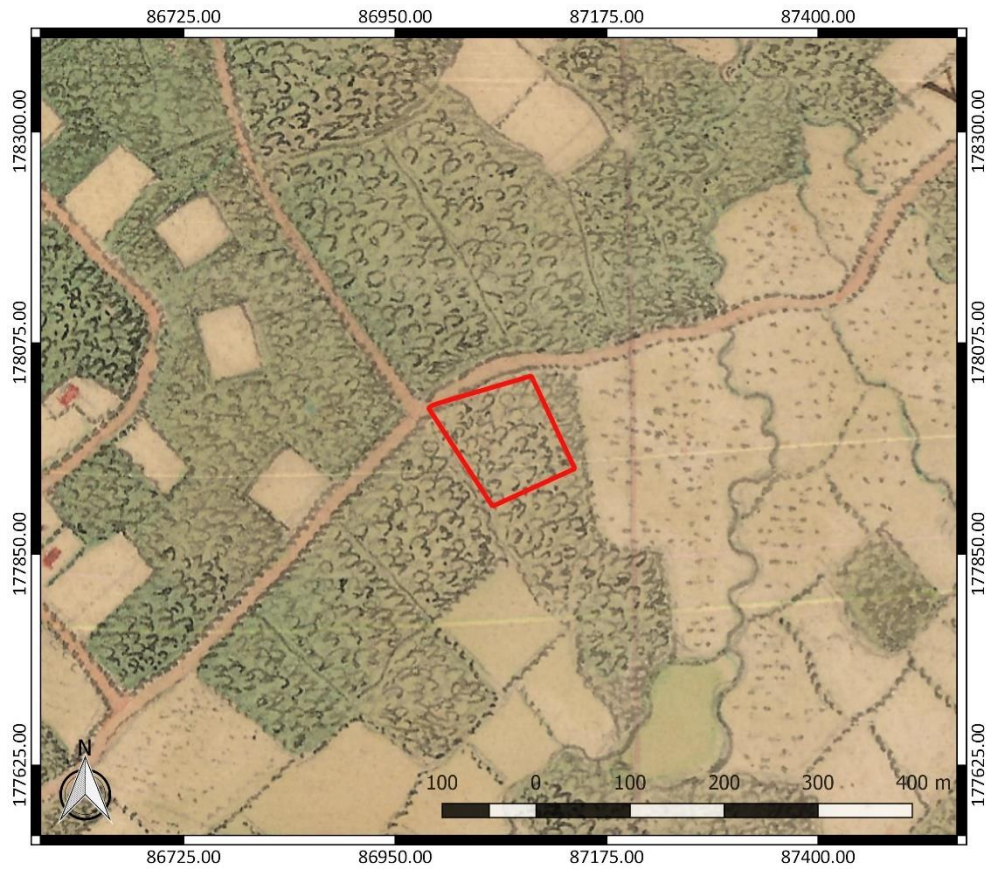
Tot in circa 1830 werd twee derde van de totale oppervlakte van de gemeente ingenomen door bossen. Deze bossen verdwenen geleidelijk aan in de 19de eeuw en werden vervangen door akkerlanden. In de laatste decennia van de 19de eeuw moesten er landbouwgronden wijken voor woningbouw en industrie. Vanaf circa 1880 bloeiden de handel en nijverheid met stokerij-brouwerijen, breigoedateliers, leerlooierijen, wolwasserijen en -spinnerijen. De ontwikkeling van de gemeente tot industriegebied werd versterkt door de aanwezigheid en aanleg van verschillende verkeerswegen, de in 1839 aangelegde spoorlijn tussen Gent en Kortrijk en de in 1972 verbrede en gekanaliseerde Leie. Bij het kanaliseren van de Leie werden talrijke meanders afgesneden. Hierdoor kwam het "kasteel van Zulte" geïsoleerd op een eiland te liggen.⁹

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich langs de oude weg van Kortrijk naar Gent (de voorloper van de huidige Karreweg). Het projectgebied is onbebouwd en volledig bebost (Figuur 15). De Zoubeek is ten oosten en ten zuidoosten weergegeven. Ook op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is het onderzoeksgebied volledig bebost (Figuur 16). Ten noorden is de benaming "Pladys Bosch" aangeduid. Ter hoogte van de Karreweg loopt de grens tussen de Kasselrij Kortrijk en de Kasselrij Oudenaarde.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Zulte [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14233> (Geraadpleegd op 08-03-2021)

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Zulte [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14233> (Geraadpleegd op 08-03-2021)

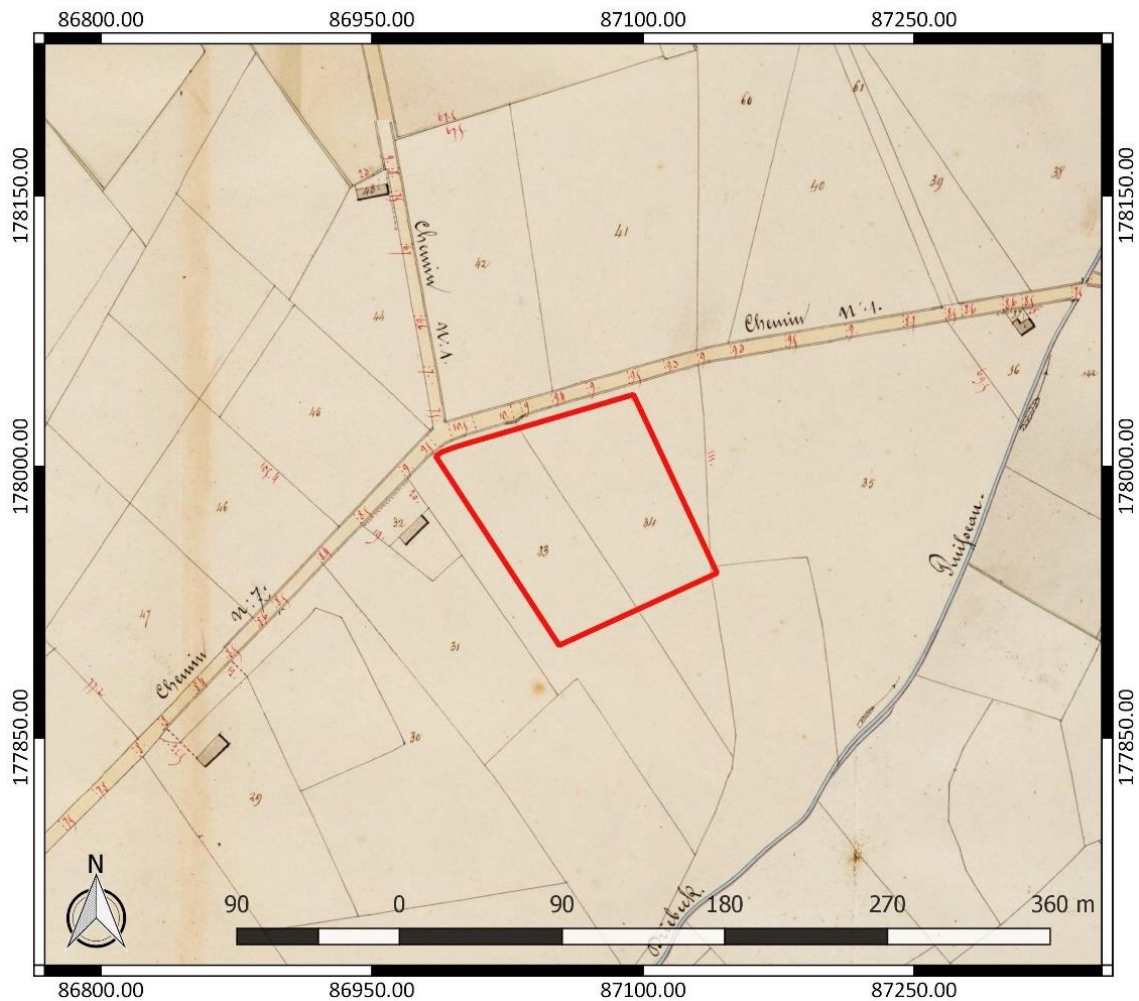
⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Zulte [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14233> (Geraadpleegd op 08-03-2021)

Figuur 15: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

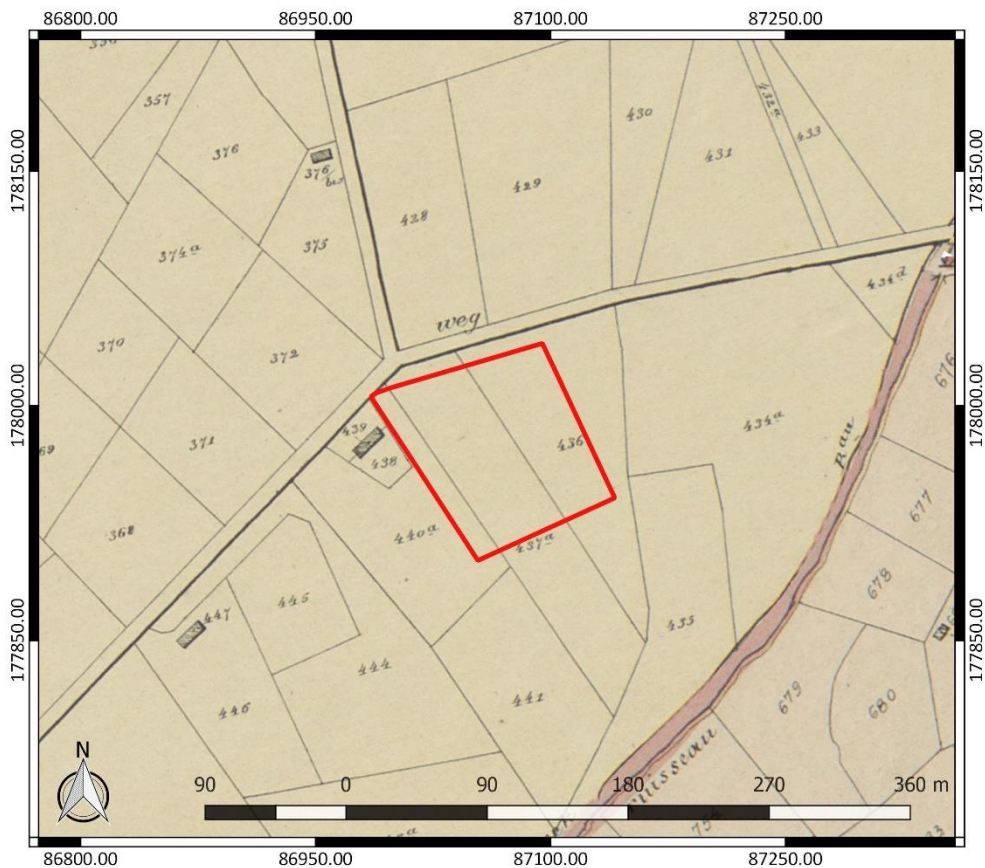
Figuur 16: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 17: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Atlas der Buurtwegen (1841) toont dat het onderzoeksgebied nog steeds onbebouwd is (Figuur 17). Het terrein was vermoedelijk nog altijd bebost en mogelijk al deels in gebruik als akkerland. Langs de Karreweg zijn enkele verspreide gebouwen te bemerken. De omgeving is echter nog grotendeels onbebouwd. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld weer (Figuur 18). Op een topografische kaart uit 1862 (Figuur 19) is het noordelijke deel van het terrein nog steeds bebost. Er is ook een exploitatieweg weergegeven binnen het onderzoeksgebied. Het overige deel van het studiegebied was vermoedelijk in gebruik als akkerland. Op een topografische kaart uit 1910 (Figuur 20) is te zien dat er weer een deel van het bos verdwenen is en dat er enkel nog bomen aanwezig zijn in de noordwestelijke zone van het terrein.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) toont dat het bos binnen het onderzoeksgebied volledig verdwenen is. Enkel ter hoogte van de noordwestelijke rand van het projectgebied zijn nog bomen te bemerken. Het terrein is volledig in gebruik als gras- en/of akkerland. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) toont geen veranderingen binnen het onderzoeksgebied. In de omgeving zijn de eerste industriegebouwen verschenen. Op een luchtfoto uit 2000-2003 (Figuur 23) is te zien dat het industriegebied langs de Karreweg verder ontwikkeld is. Het onderzoeksgebied is onbebouwd gebleven en bijna volledig in gebruik als akkerland. In het uiterste noordwesten zijn nog steeds enkele bomen aanwezig. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 5).

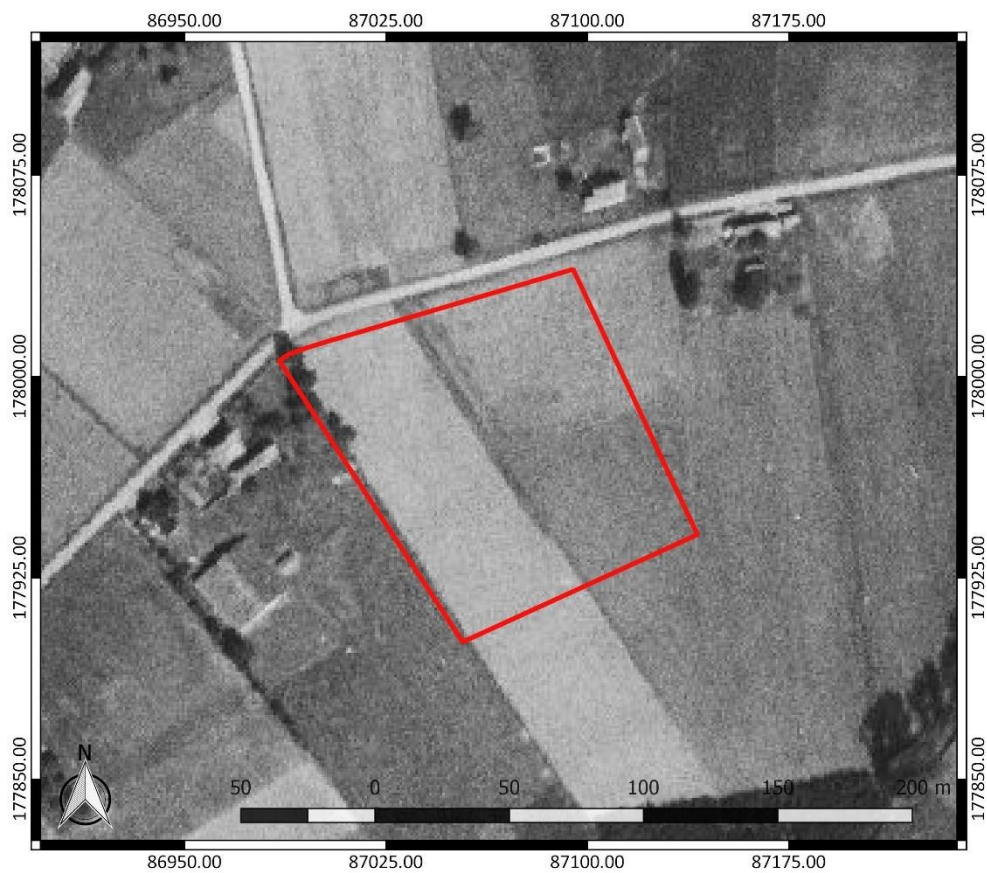
Figuur 18: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Topografische kaart uit 1862 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 20: Topografische kaart uit 1910 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

De oudste resten in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied dateren uit de steentijd. In de Oude Waalstraat (CAI ID 32882), ten westen van het onderzoeksgebied, werd in het begin van de 20ste eeuw een "neolithische nederzetting" aangetroffen. Er werden pijlpunten, krabbers, een afslag in silex en enkele fragmenten vaatwerk zonder versiering uit het neolithicum gevonden.¹⁰

Verder zijn er enkel resten uit de nieuwe en de nieuwste tijd aangetroffen in de nabije omgeving. Ten westnoordwesten van het onderzoeksgebied kwamen enkele relevante metaalvondsten aan het licht (CAI ID 980528). Het gaat om een koperen munt van onbepaalde datering, een rozetknoopje uit de 16de-18de eeuw, een loden afgeronde kogel uit de 19de eeuw en een kartetskogel en drijfbandfragment uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog. Er werd tevens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op deze locatie waarbij slechts één grondspoor aangesneden werd. Het betreft een noordwest-zuidoost georiënteerde gracht uit de nieuwste tijd. In de vulling van de gracht werden fragmenten bouwkeramiek en stukjes plastic aangetroffen.¹¹

In de Stokstraat in Kruishoutem (Kruisem), ten oosten van het projectgebied, vond tevens een proefsleuvenonderzoek plaats (CAI ID 224187). Hierbij kwamen greppels uit de nieuwste tijd tevoorschijn.¹² Een derde proefsleuvenonderzoek, ten zuidzuidwesten van het terrein, leverde enkel fragmenten van drainagegreppels en een perceelsgracht uit de nieuwste tijd op (CAI ID 226729).¹³

Ook ter hoogte van de Meirestraat 20 in Kruishoutem, aangrenzend aan de laatstgenoemde locatie, werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (ID 14606). Hier werden naast verschillende natuurlijke sporen en antropogene verstoringen, 35 antropogene sporen geregistreerd. Het gaat concreet om twee kuilen, acht paalkuilen en 25 greppelsegmenten. Bij gebrek aan vondstmateriaal bleven de sporen ongedateerd. Enkele greppels komen overeen met aangegeven greppels op de Popp-kaart (1842-1879) en werden zo in de nieuwste tijd geplaatst. In de vastgestelde paalkuilen zijn geen structuren te herkennen. Er is dus geen sprake van een nederzetting of bewoningssite. De vele greppels fungeerden allicht als afwateringsgreppels. In twee zones werd een relatief intacte bodemopbouw vastgesteld en werd het steentijdpotentieel onderzocht door middel van verkennende archeologische boringen. Er bleek echter geen sprake te zijn van de aanwezigheid van steentijdvindplaatsen.¹⁴

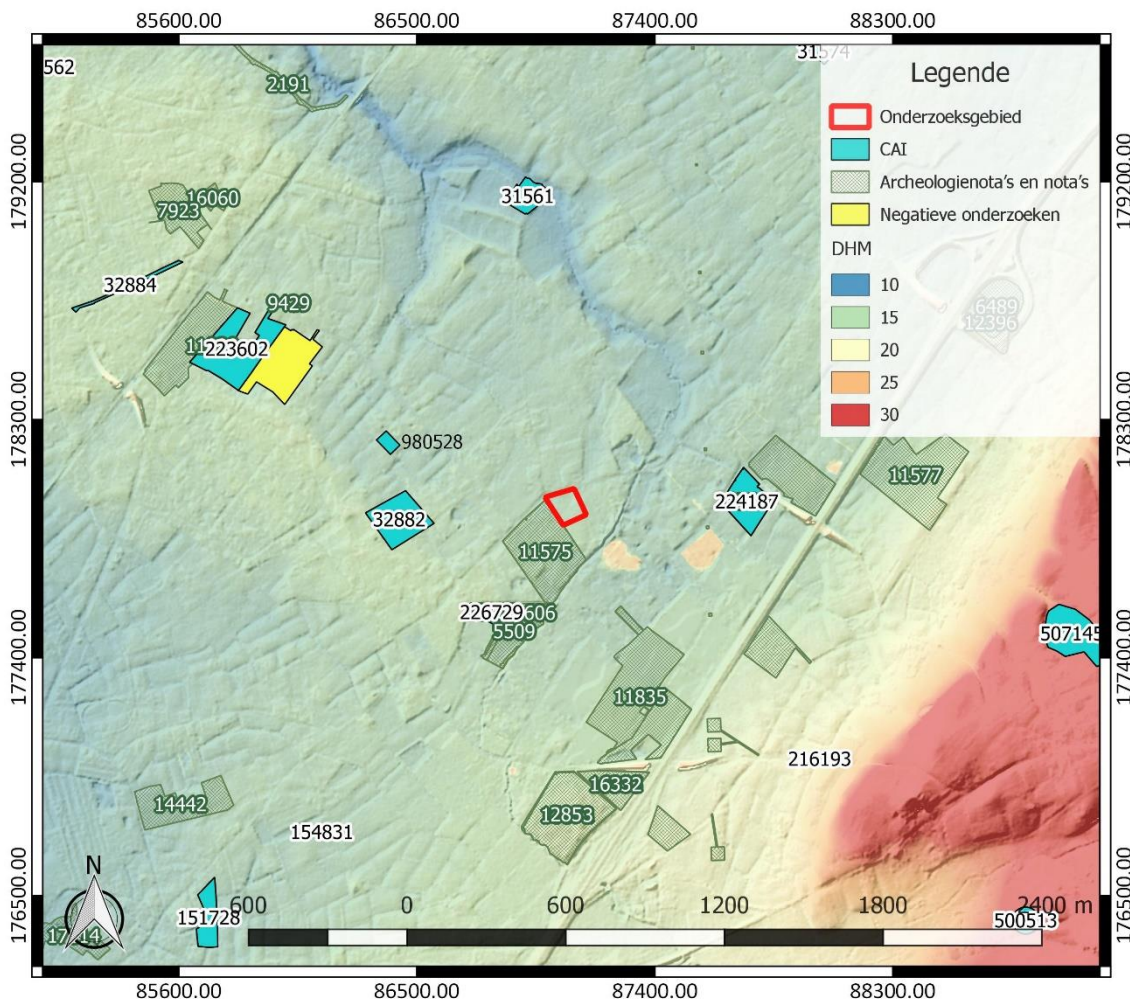
¹⁰Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Oude Waalstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32882> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

¹¹Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Zulte Waalstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980528> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Stokstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224187> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

¹³Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Karreweg [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226729> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

¹⁴ De Witte/Perdaen 2020, 59

Figuur 24: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

In de ruimere omgeving zijn ook nog enkele relevante vindplaatsen aanwezig. In de Kapellestraat (CAI ID 32884), op enige afstand ten westnoordwesten van het terrein, kwam een ongepolijste bijl uit het neolithicum aan het licht.¹⁵ In de wijk Eertbrugge in Waregem (CAI ID 154831), ten zuidzuidwesten, werd aan de hand van luchtfotografie een circulaire structuur (grafheuvel) van onbepaalde datering vastgesteld.¹⁶

Verder zijn er nog resten uit de middeleeuwen aanwezig in de omgeving. Ter hoogte van CAI ID 31561, ten noorden van het onderzoeksgebied, bevond zich het volmiddeleeuwse "Goed ten Dijke", een belangrijke heerlijkheid in leen van de graaf van Wakken. Op basis van een 17de-eeuwse kaart werd afgeleid dat het Goed ten Dijke een site met walgracht bij de Zoubeek was. De site had een afzonderlijk omgracht opper- en neerhof. Tussen het neerhof en de Zoubeek bevond zich een slot met twee torens. Ten Dijke bezat ook een watermolen op de huidige Waalstraatbeek. Het kasteel werd waarschijnlijk in de loop van de 18de eeuw gesloopt. Op het neerhof van het verdwenen slot

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kapellestraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32884> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Eertbrugge circulaire structuur 449 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154831> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

werd nadien een hoeve gebouwd, het zogenaamd "Blauw Kasteelken".¹⁷ Ook de Poortewallehoeve in deelgemeente Olsene (CAI ID 31574) is een middeleeuwse site met walgracht. De locatie situeert zich op enige afstand ten noordnoordoosten van het studiegebied. De volledige gracht is bewaard zoals ze op de Ferrariskaart is weergegeven. Een groot deel van de gracht staat nog steeds onder water. Het domein heeft een bakstenen ingang.¹⁸

Er zijn ook nog resten uit de late middeleeuwen aangetroffen in de ruime omgeving. Op vindplaats CAI ID 216193, ten zuidoosten, werd een metaaldetectievondst uit deze periode geregistreerd. Het gaat om een rekenpenning. Er zijn gelijkaardige exemplaren uit de 14de eeuw gekend.¹⁹ In de Grasdreef in Waregem (CAI ID 151728), ten zuidzuidwesten, werden zowel ten noorden als ten zuiden van de Dompelbeek sporen van menselijke graafactiviteiten vastgesteld. De aangetroffen sporen zijn voornamelijk grachten en greppels, maar er werden ook enkele sporen gevonden die als kuil of paalspoor geïnterpreteerd worden. Uit enkele grachten en uit één mogelijke kuil werd laat- en post-middeleeuws aardewerk gerecupereerd.²⁰

Tot slot zijn er nog resten uit de nieuwe en de nieuwste tijd gevonden in de Waregemstraat, ten westnoordwesten van het onderzoeksterrein (CAI ID 223602). Uit de nieuwe tijd werd aardewerk ingezameld. Het gaat om scherven die afkomstig zijn van de bodem van een pot in steengoed. Voorts werden er perceelsgrachten, recente kuilen, bomkraters, drie bomhulzen en fragmenten recent glas en natuursteen uit de nieuwste tijd gevonden.²¹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die hierboven niet besproken werden, bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van het centrum van Zulte. Het terrein kent een gunstige landschappelijke ligging in de alluviale vlakten van de Leie en verschillende kleinere waterlopen. Bovendien bevindt het zich op de overgang van matig natte naar matig droge zandgronden. Dit soort terreinen blijkt vooral voor middeleeuwse bewoning aantrekkelijk te zijn geweest. Archeologisch onderzoek in de nabije en ruimere omgeving toont aan dat resten van de steentijd tot de nieuwste tijd kunnen voorkomen.

¹⁷Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Blauw Kasteelken [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/31561> (Geraadpleegd op 09-03-2021); Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Blauw kasteelken [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38388> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

¹⁸Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Poortewallehoeve [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/31574> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

¹⁹Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Meirestraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216193> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

²⁰Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Grasdreef I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151728> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Waregemstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/223602> (Geraadpleegd op 09-03-2021)

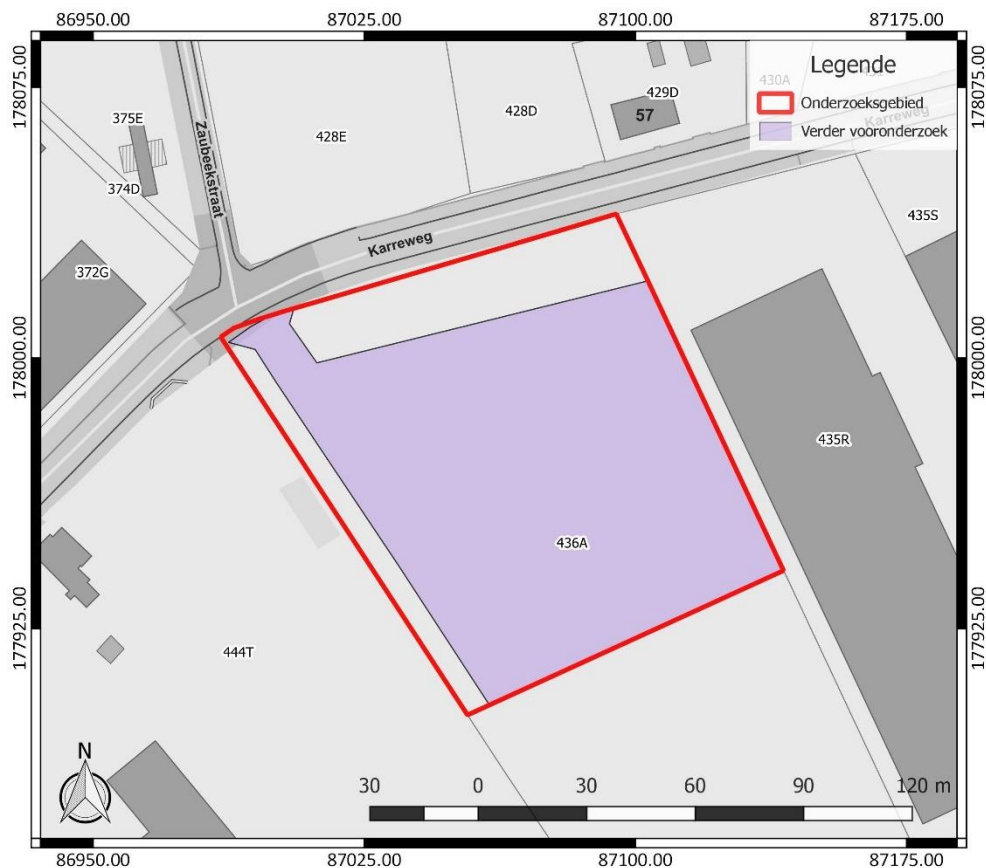
Vanaf de 18de eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. Dit leert ons dat het terrein van in de late middeleeuwen tot het midden van de 19de eeuw (grotendeels) bebost is geweest. Vanaf het midden van de 19de eeuw verdwijnt het bos steeds meer en wordt het terrein vermoedelijk gebruikt als akkerland. Er werd nooit bebouwing op het terrein vastgesteld.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen bijna het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten het afgraven van de teelaarde tot ca. 35 cm diep. Hierna wordt het terrein terug opgehoogd door middel van 30 cm gemengd steenpuin en 5 cm steenslagverharding. In het noorden en westen van het terrein worden geen bodemingrepen gepland, waardoor hier geen bijkomend archeologisch onderzoek nodig is en dit deel voor verder vooronderzoek kan worden uitgesloten uit het onderzoeksgebied. In een zone van 9925 m² van het onderzoeksgebied wordt het bodemarchief bedreigd door de geplande werken in het kader van de vergunningsaanvraag (Figuur 25).

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein in de alluviale vlakten van de Leie en verschillende kleinere waterlopen. Binnen het onderzoeksgebied is een overgang op te merken van nattere naar drogere gronden, waar we vaak sporen van middeleeuwse bewoning vinden. Het terrein is steeds bebost of in gebruik als akkerland geweest en op basis daarvan kunnen we een goed bewaard bodemarchief verwachten. De geplande werken betekenen een ernstige bedreiging van het onderzoeksgebied in een zone van 9925 m² (Figuur 25). Daaruit volgt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is.

Figuur 25: Nodig geachte maatregelen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is evenmin aangewezen omdat de onderzoeksmethode sowieso nog gevolgd dient te worden door een andere onderzoeksmethode. Ook kan het archeologisch potentieel van het terrein reeds voldoende ingeschat worden aan de hand van het uitgevoerde bureauonderzoek. Het is efficiënter om meteen over te gaan tot andere onderzoeksmethodes die meer potentieel op kennisvermeerdering kennen.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem, de diepte van relevante archeologische niveaus en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem, de diepte van relevante archeologische niveaus en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn, indien uit het landschappelijk booronderzoek blijkt dat de geplande werken op het terrein het relevante archeologische niveau zullen verstoren. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het onderzoeksgebied is gelegen in de alluviale vlakte van de Leie en verschillende kleinere waterlopen in de omgeving van het terrein. De bodem varieert van nattere naar drogere gronden, wat vaak plaatsen zijn waar we middeleeuwse bewoningssporen aantreffen. Aan de hand van het bureauonderzoek wordt een goede bewaring van het bodemarchief verwacht. Een evaluatie van de geplande bodemingrepen geeft aan dat in een zone van 9925 m² het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied bedreigd is. Gezien het archeologische potentieel van het terrein is verder archeologisch vooronderzoek aangewezen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F., 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel.

De Witte, A-S./Y. Perdaen, 2020: *Nota Kruisem, Meirestraat 20. Deel 1: Verslag van Resultaten*, Gent (BAAC Vlaanderen Rapport 1423).

4.2 Websites

Cartesius (2021)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2021)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

